І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 59. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ВІВТОРОК, 29-го БЕРЕЗНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 29, 1960 No. 59. VOL. LXVII.

ПРЕЗИДЕНТ ВИСЛОВЛЮЄ СВОЮ НЕПОХИТНУ ВІРУ В АМЕРИКАНСЬКУ МОЛОДЬ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер 27-го березня відкрив Конференцію Білого Дому в справі дітей і молоді, яка в цьому році відзначає свій Золотий Ювілей, і на яку прибуло 7,000 делегатів з усіх стейтів і від 550 крайових організацій до Коледж Парку в Мериленді. Президент висловив непохитну віру в те, що теперішня молодь таки діб'ється миру з волею в цій добі космічних просторів. Президент апелював до молоді, щоб на цій конференції, що її відкриває, виявила, що „невмирущі вартості" цієї країни ані не змінилися ані не були відкинені. Президент назвав тільки одну проблему, яку треба буде порушити на цій конференції, а це справу злочинности серед молоді. Але Президент вказав, що це не є окрема тільки американська проблема, бо вона існує в цілому світі, і тому з приводу неї не вільно попадати в песимізм. „Є численні причини такого стану, і тому треба послуговуватися різними засобами, щоб їх виполоти", — казав Айзенгавер, який остерігав, що не вільно узагальнювати злочинних виступів одиниць до всієї молоді, бо злочинні елементи серед молоді були і в давніших ґенераціях. Президент порівнював першу конференцію в справах молоді, яка відбулася в 1909 році під час президентури Теодора Рузвелта, коли що тільки авто з'явилося на сцені американського життя, з теперішніми осягами, коли „Піонер V" вже є віддалений від Землі на 2,310,000 миль, і знаходячися в орбіті Сонця інформує нас, що діється в космічних просторах. Учні середніх шкіл тепер живуть довше і вигідніше як жили королі в середніх віках. Цивілізація — це справа духовости, переконань і віри, самодопоги і прийняття на себе відповідальности. Цивілізація — це щастя виконувати конструктивну працю, це відданість вартості традиції, це релігійна віра — казав Президент і закликав молодь діяти в тому напрямку, щоб основою свого щастя зробила „щасливу родину", і щоб шанувала важку працю і гідність людини. „Свободу" і зокрема її видання для молоді репрезентує на цій конференції редактор англомовного „Українського Тижневика" Володимир Прибила, мол., який рівночасно репрезентує Союз Українських Студентських Товариств Америки, якого він є віце-президентом. На конференції влаштована також виставка українських видань для молоді.

Ню Йорк плянує вшанувати пам'ять Т. Шевченка в наступному році великою імпрезою в Метрополітальній опері

Ню Йорк. — Місцева Українська Громада вже тепер плянує вшанувати пам'ять Тараса Шевченка в 100-річчя його смерти, що припадає в наступному, 1961-му році, величавою культурною імпрезою-концертом, що мав би відбутись під протекторатом Наукового Товариства ім. Шевченка та при співучасті Союзу Українських Хорів Америки в Метрополітальній опері, з участю повної симфонічної оркестри. Ця справа була на порядку окремої інформаційної наради, що її скликало НТШ в Ню Йорку минулої суботи, 26-го березня, в справі Конґресу Вільної Української Науки, який це Товариство плянує на наступний рік для відзначення роковин смерти свого Патрона. Справу відповідної культурної імпрези, що мала б бути повторена також у Филаделфії, Нюарку і ряді інших міст, реферував голова Союзу Українських Хорів інж. Аполінарій Осадца. Справи і пляни Конґресу з'ясовували проф. д-р Володимир Калина, що проводив нарадами, та проф. д-р Василь Стецюк. В нарадах взяли участь також гол. предсідник УНС і президент УККА Дмитро Галичин і голова місцевого Об'єднаного Комітету, який займатиметься технічно-адміністраційним влаштуванням плянованої культурної імпрези, п. Іван Винник.

Прилюдна конференція НТШ в справі Конґресу істориків не відбулася, бо не прийшли люди

Ню Йорк. — Минулої суботи, 26-го березня, тут в приміщенні Українського Інституту Америки мала відбутись прилюдна наукова конференція в справі української участи в світовому конґресі істориків, запляновану на серпень цього року в Стокгольмі. Конференцію скликала Історично-філософічна секція Наукового Т-ва ім Шевченка і на ній проф. д-р М. Чубатий мав виголосити доповідь на тему: „IX. Міжнародний конґрес історичних наук в Стокгольмі та українці", але вона не відбулася, з уваги на повну відсутність публіки. Доповідь була заповіджена на год. 5-ту пополудні, але на конференцію з'явилось усіх, — разом з доповідачем, представником НТШ, директором Інституту і кореспондентом „Свободи" — дев'ять осіб. Доповідач приватно інформував, що він і проф. Олександер Оглоблин формально зголошені і зареєстровані як учасники Конґресу з доповідями на тему: „Київська Русь та початок трьох східньо-слов'янських націй" і „Проблема другої (козацької) Української Держави". На думку доповідача, участь українських істориків у тому Конґресі є „найважливішою проблемою нашої сучасної національної політики". З цих приватних інформацій дальше виходило, що ціллю прилюдної конференції і доповіді було, крім ознайомлення публіки з проблемами Конґресу, створити Громадський Комітет, що зайнявся б збіркою 10,000 долярів, потрібних на поїздку і участь українських істориків в Конґресі. Із опублікованих матеріялів про Конґрес виявляється, що в ньому візьме участь 13 совєтських істориків, між якими є й один київської Академії Наук, проф. Голобуцький. Доповідь на тему „Києван Раша" матиме відомий совєтський історик Рибаков.

ПРЕМ'ЄР МЕКМІЛЛЕН У ВАШИНГТОНІ

Державний секретар Крістіян А. Гертер вітає британського прем'єра Гаролда Мекміллена після його прибуття на військове летовище Ендрюс в Мериленді.

ЗДА І ВЕЛ. БРИТАНІЯ ОДНОЗГІДНІ В СПРАВАХ ЗАБОРОНИ АТОМОВИХ ЕКСПЕРИМЕНТІВ

ПІСЛЯ ПРИБУТТЯ ДО ЗДА МЕКМІЛЛЕН ВІДБУВАЄ В КЕМП ДЕЙВІД НАРАДИ З ПРЕЗИДЕНТОМ АЙЗЕНГАВЕРОМ

Вашингтон. — Британський прем'єр Гаролд Мекміллен, прибувши в суботу 26-го березня ц. р. до З'єдинених Держав, перший день свого перебування у Вашингтоні присвятив інформаційним розмовам з британським амбасадором у Вашингтоні і його співробітникам. Розмови ці виявили що під сучасну пору немає ніяких більших розбіжностей між обидвома цими найбільшими потугами Заходу, зокрема в поглядах їхніх керівних чинників на справу евентуальної заборони нуклеарних спроб, що є темою цьогочасних переговорів із Совєтським Союзом. Згідно із опінією британських експертів у Вашингтоні і Велика Британія і З'єдинені Держави Америки погоджуються в основі на тому, щоб у відповідь на совєтський плян заборони нуклеарних експериментів, запропонувати із свого боку підписання договору в справі заборони малих атомових експериментів, що мав би бути відновлюваний кожного року чи що два роки. Совєти пропонують встановлення заборону на протяг п'яти років або й більше. Цілий цей плян як теж і напрямні американсько-британської політики у справах нуклеарної зброї мають бути головною темою нарад між президентом Айзенгавером і британським прем'єром Мекмілленом, визначених на понеділок вполудне дня 28-го березня. Почавшися в Кеп Дейвіді, наради ці мають тривати два або й три дні і під час них мали б бути обговорені всі актуальні справи міжнародної політики, особливо у зв'язку із навершинною конференцією, що згідно з пляном, почнеться 16-го травня ц. р. До Кемп Дейвід виїхав президент Айзенгавер із Мекмілленом гелікоптером у понеділок дня 28 березня після вступних розмов, що відбулися між Мекмілленом і державним секретарем К. Гертером у приміщеннях державного департаменту. У британських політичних колах, як теж в урядових колах інших країн Заходу придають багато ваги відвідинам Мкміллена у ЗДА і вислідам його розмов із президентом Айзенгавером. У нарадах в Кемп Дейвід беруть участь крім президента Айзенгавера і прем'єра Мекміллена ще державний секртар Крістіян Гертер, підсекретар Даглес Діллон і Лівінгстон Т. Мерчант. З британського боку присутні під час нарад — британський амбасадор до ЗДА Каччія, підсекретар британського міністерства закордонних справ Кон Д. В.О'Нейл, секретар уряду сер Норман Брук та інші.

Радикальна партія веде перед у виборах до арґентинського Конґресу

Буенос Айрес. — Перші вислідки з недільних виборів показують, що в Арґентині урядова партія президента Артура Фрондізі йде позаду Народної Радикальної партії, яку очолює д-р Рікардо Бальбін. Великі впливи має колишній диктатор полковник Хуан Д. Перон. В понеділок рано відомі були вислідки з частин виборчих округ, які мають 600,000 голосів, з чого радикальна некомпромісова партія президента Фрондізі дістала 130,000 голосів, а народна радикальна партія д-ра Бальдіна 176,000; 181,000 віддали прихильники Перона, які мають дозволеної партії і віддають білі картки. Решта голосів розбита між партії консерватистів, соціялістів та християнських демократів. Д-р Бальбін під час президентських виборів був противником до кандидатури Фрондізі, що тоді його були підтримали пероністи. В цих виборах вибирають 102 конґресменів (на всіх 187) і коло 3,000 провінційних та міських виборах постів. В загальному гадають, що Фрондізі втримається при владі, бо він має перевагу в Сенаті і біж тими конґресменами, які залишаються з попередніх виборів. Економічна криза — це причина неуспіху президента Фрондізі, який зарядив великі ощадності, щоб втримати вартість валюти.

Почалися досліди з запалюванням ракети „Поляріс" після її вилету з води

Ковков Біч, Флорида. — Фльота 27-го березня почала дальшу серію дослідів із ракетою „Поляріс", яка призначена до нищення ворожих підводних човнів та літаків і різного рода кораблів. Цю ракету випущено з підводного човна, який був занурений у воді, при допомозі стисненого повітря. Цей дослід відбувався на океані недалеко Лос Анджелесу. Подібне випущення цієї ракети відбувалося вже давніше, але 27-го березня вперше пробували запалити її зараз після того, як вона вилетіла з води. Покищо не є відомо, з яким вислідом відбулася ця проба. За кілька днів відбудеться друга проба коло Кейп Канаверал на Флориді при допомозі відповідно до вимог пристосованого старого торговельного корабля, на якому заінстальований прилад до випускання. Після того відбудеться третя проба, яка буде відбуватися в таких умовинах, що нагадуватимуть правдиві бойові умови. Ця третя проба відбудеться в липні ц. р. Їх переведеться з підводного човна „Джордж Вашингтон".

Рідна Школа і громада в Джерзі Ситі вшанували пам'ять Тараса Шевченка

Джерзі Ситі. — Місцева Рідна Школа під проводом проф. Мухина й інж. Харченка та 71-ий Відділ Союзу Українок Америки а з ними і вся Громада вшанували минулої неділі пам'ять Тараса Шевченка Святочною Академією, що відбулася у великій і заповненій публікою залі нового Українського Народного Дому в пополудневих годинах. Академію, що відбулася під протекторатом філії УККомітету, цим разом влаштовано і виконано місцевими силами, зокрема керівників і дітвори Рідної Школи, що нараховує 90 дітей і всі вони взяли активну участь у виконанні програми. Атракцією програми був також інавґураційний виступ новозорганізованого при 71-му Відділі Союзу Українок жіночого хору під диригентурою проф. Миколи Ничая. Програму Свята започатковано співом Американського Гимну у виконанні Галини Сенько. Хор Союзу Українок відспівав Шевченків „Заповіт", а відкрив Свято коротким словом-привідом голова філії УКК В. Шаран. Головну частину програми виконали діти РШколи збірними і сольовими деклямаціями і співами. Жіночий Хор, крім „Заповіту", виконав ще кілька пісень, а виступ бандуриста Романа Левицького з двома піснями і деклямація п-ні Оксани Кравченюк більших уривків з Шевченкової „Наймички" завершували мистецьку частину оригінальної програми. Святочне слово мав ред. А. Драган. Свято закінчено співом „Ще не вмерла".

Нюйоркська „Думка" повторила свій ювілейний концерт у Филаделфії

Филаделфія, Па. — В минулу суботу дня 26 березня тут у репрезентативній залі Town Hall відбувся концерт Українського Хору „Думка" з Ню Йорку, що був повторенням ювілейного концерту цього хору з нюйоркської Tawn Hall попередньої суботи, 19-го березня. Концерт відбувся при виповненій публікою залі, яка з ентузіязмом приймала поодинокі точки програми, а зокрема виступи сопрано Метрополітальної опери Шарльоти Ордассі-Баранської та її чоловіка, баса Володимира Баранського. Зі сольовими точками виступали ще Андрій Добрянський, Євген Чорний та Г. Декайло. Хором диригував мгр. Леонтій Крушельницький, а фортепіяновий супровід був в руках піяніста Романа Стецури. Вперше у Филаделфії мішаний склад хору виконав кантату Б. Кудрика „Вибір гетьмана". Акомпаніямент до кантати на два фортепіяни композитора М. Фоменка виконали п. Євгенія Чапельська та Роман Стецура. Від імени зорганізованого українського громадянства міста Филаделфії вітав Хор д-р Володимир Галан та склав побажання дальших успіхів з нагоди ювілею 10-річчя хору „Думка". Такі ж побажання висловив представник хору і симфонічної оркестри „Кобзар" з Филаделфії. В імені „Думки" подяку за привітання зложив голова хору, д-р Богдан Карпевич.

У Филаделфії вшановано урочистою Академією пам'ять ген. Тараса Чупринки

Филаделфія. — З ініціятиви б. вояків Української Повстанської Армії та заходом окремого Громадського Комітету під патронатом Відділу УККА у Филаделфії відбулася тут урочиста Академія для вшанування пам'яті ген. Тараса Чупринки — Романа Шухевича, десята річниця смерти якого минула в дні 5 березня ц.р. Відбулася Академія у великій залі Горожанського Клюбу. Відкрив її представник б. вояків УПА М. Ковальчин коротким словом і проголошенням однохвилинної мовчанки, під час якої двоє дівчат — юна сумівка і пластова новачка — склали вінок перед погруддям ген. Чупринки. Доповідь про Чупринку-Шухевича — військовика і політика виголосив ред. Б. Кравців. На дальшу програму Академії склалися виступи чоловічого хору під керівництвом О. Лупаня, який відспівав низку добре підібраних патріотичних і повстанських пісень, мистецька деклямація артиста Ярослава Пінота Рудакевича, який рецитував „Баляду про побратима" Леоніда Мосендза та інсценізація „Командир" в опрацюванні і поставі артиста української сцени дир. Володимира Шашаровського.

Українські спортові дружини здобули нові перемоги

Филаделфійський „Тризуб" переміг після гарної гри італійський спортовий Клюб „Кольомбо" у престижевих змаганнях за першенство Американської Футбольної Ліґи у відношенні 4:0. Ця заслужена перемога української команди над своїм найсильнішим суперником дає ще „Тризубові" надії на перше місце в лізі, що його тепер там займає „Кольомбо". Тільки у випадку, коли цей італійський клюб втратить хоч одну точку в дальших мистецьких мистецьких грах, тоді „Тризуб" зможе наздігнати його і грати з ним рішальні змагання за чемпіонат. Присутнім на змаганнях 5,000 глядачам проголошено вістку про вибір трьох змагунів „Тризуба": Ноги, Рача і Ілая до збірної 11-ки футболу, яка репрезентуватиме ЗДА в першенствах Міжнародної Футбольної Ліґи, що відбудуться в літніх місяцях в Ню Йорку та в Джерзі Ситі.

УВК „Плай" брав участь у турнірі відбиванки кращих команд Сходу, що відбулися в приміщеннях YMCA у Бостоні. Відбиванкарі інж. Лепкалюка, відомі американським симпатикам під назвою „Ukrainians", здобули знов перше місце та чашу чемпіона турніру. „Плай" переміг переконливо латишський СК YMCA Ню Гейвен та West Side YMCA, Ню Йорк. Фінальні змагання з УМСА Вунсакет виграв „Плай" з вислідом 15:10, 13:15 і 15:12.

Елізабетська „Січ" здобула далі славу українським спортовцям у стейті Ню Джерзі. Перемогою 3:1 над „Маріті-мо" „Січ" закріпилася на першому місці Футбольної Ліґи Стейту.

У чергових змаганнях за мистецтво Німецько-Американської Футбольної Ліґи, що відбулися в неділю дня 27 березня, УСК Ню Йорк переміг сильну команду "Blue Star" у відношенні 3:1. У передзмагу резерва УСК зремісувала з резервою „Blue Star" 3:3. Юнаки УСК „А" виграли із юнаками „Мінерви" 6:0, а новаки УСК виграли із новаками „Мінерви" 4:0.

Нассер відкидає пропозицію оборонного пакту з Совєтським Союзом

Каїро. — З добре поінформованих кіл подають, що президент Гамаль Абдель Нассер відкинув оферту Совєтського Союзу про підписання спільного пакту в справі оборони границь Об'єднаної Арабської Республіки на випадок нападу на її територію. Уряд Об'єднаної Арабської Республіки відмовився підписувати такий пакт, вважаючи, що він суперечить невтральній політиці президента Нассера, який оберігається підписувати цього роду договори і входити в такі чи інші союзи, щоб не погіршити своїх взаємин з іншими державами. У вівторок дня 29 березня Нассер вибирається в подорож до Індії і Пакістану, під час якої відбуде він низку політичних нарад, особливо ж із індійським прем'єром Неру. Відмова Нассера від оборонного пакту із Совєтським Союзом не визначає якогось зречення Єгипту від одержування совєтської зброї, навпаки, згідно із останньою заявою Нассера, Єгипет буде далі закуповувати цю зброю від Совєтського Союзу, якщо західні держави постачатимуть зброю й амуніцію Ізраїлеві.

Безробіття в Канаді стає політичною проблемою уряду

Оттава. — Збільшуване число безробітних стає важливою політичною проблемою уряду прем'єра Діфенбейкера, якої він не мав від часу приходу до влади в 1957 році. Домініяльне статистичне бюро повідомило минулого тижня, що в дні 20-го лютого число безробітних виносило 550,000 осіб, це значить, що в одному місяці воно зібльшилося аж на 51,000. Число робітничих сил в Канаді становить тепер 6,218,000, це значить, що 20-го лютого 8.9% всіх робітничих сил країни було без праці. Минулого року в лютому той відсоток становив тільки 8.8, а число всіх робітничих сил виносило — 6,084,000. В парляменті в минулому тижні були гострі атаки на уряд внаслідок збільшеного числа безробіття, і ця дискусія має продовжуватися, бо опозиція драматизує справу безробіття і робить із неї проблему політичну, старачися послабити впливи урядової партії.

Кардинал і мейор міста взяли участь в українській маніфестації в Шикаґо

Шикаґо, Ілл. (М. Д.) — Новонайменований Папою Іваном XXIII. кардинал Алберт Маєрс та посадник міста Ричард Дайлі взяли участь у великій українській маніфестації шкільної молоді та громадянства, що відбулася тут минулої суботи, 26-го березня, в залі школи св. Миколая з нагоди відкриття пропам'ятної таблиці для вшанування добродіїв тієї школи. Цю школу збудовано коштом одного мільйона долярів і в ній тепер навчається 1,300 українських дітей. Маніфестацію очолював о. д-р Сотер Голик, ЧСВВ, а проводив нею о. Віктор Сорока, ЧСВВ. Кардинал Алберт висловив велике признання українцям за їхнє піклування молоддю і зокрема місцевій українській громаді і католицькій парафії за здвигнення величавої школи, що належить до найкращих того роду шкіл в країні. Подібні признання висловлював і приявний на маніфестації посадник міста.

СУЖА прийняла нових 19 членів

Ню Йорк. — Спілка Українських Журналістів Америки з ред. Романом Купчинським на чолі збільшилася 19 новими членами, між ними і рядом видатних українських журналістів, що живуть тепер в Америці. Нові подання про прийняття в члени розглянула Верифікаційна Комісія СУЖА, очолювана ред. Богданом Кравцевим яка ствердила, що кандидати відповідають постановам статуту щодо кваліфікацій членства та предложила їх, згідно зі статутом, до затвердження управі Товариства. На нараді в цій справі, що відбулася тут минулої суботи, 26-го березня пополудні та в якій, крім ред. Б. Кравцева, взяли участь ред. Р. Купчинський, Д-р М. Шлемкевич і ред. А. Драган, розглянено також ряд інших актуальних проблем СУЖА і між іншим, вирішено скликати в першому тижні червня наради повної Управи а у вересні відбути звичайні загальні збори. Усі новоприйняті члени Т-ва дістануть у свій час окремі повідомлення та членські виказки.

В АМЕРИЦІ

● Голова окружного відділу Ради Церков в Луїсвіллі, Кентоки, д-р Н. Бирнетт Маґрудер заявив в інтерв'ю з представником місцевого щоденника, що численні провідники протестантських церков у ЗДА „занадто хиляться вбік лівих ідеологій", бо „думання деяких протестантів є „злегка зафарбоване марксизмом". На думку д-ра Маґрудера численні протестантські провідники є прихильниками так званого „добродійної держави", однобічно підтримують світ праці, виступаючи одночасно проти світу продуцентів.

● Губернатор - демократ із Пенсилванії Дейвід Л. Ловренс промовляв в нюйоркському Демократичному клюбі і сказав, що демократи виграють цьогорічні президентські вибори, коли не зроблять кількох фатальних помилок. До тих помилок зараховує губернатор Ловренс: неухвалення законопроєкту про охорону громадянських прав; найменування невідповідного кандидата на президента; признання факту, що в Демократичній партії приходить до голосу нова ґенерація, якій належиться дати відповідний голос.

● Мала група студентів у Вашинґтоні пікетувала Білий Дім, щоб тим способом підтримати тих неґритянських студентів у південних стейтах, які „сидячим страйком" домагаються допущення до кафетерій, в яких досі могли їсти тільки білі колеґи.

● Коло 60 мільйонів долярів призначено на те, щоб летунство могло збудувати в Грейт Фоллсі, Монтана, базу, з якої можна б випускати балістичні ракети „Мінют ман". В половині 1962 року ці далекосяжні ракети будуть готові до вжитку проти можливого ворога.

У СВІТІ

● У Москві померла в минулому тижні у віці 84 роки Клявдія Свердлова, вдова по Якову Свердлову, одному з старих большевиків, найближчих співробітників Леніна - Троцького, що помер у 1919 р. Клявдія Свердлова була за фахом вчителька, видавала шкільні книжки та працювала в большевицькому бюрі цензури книжок. Мала різні большевицькі відзначення

● В Польщі мало прийти до згоди між вищою єрархією римо-католицької Церкви та комуністичною владою. Церква зобов'язалась співдіяти з владою у поборюванні аморальности і загальної апатії громадян й не вести пропаґанди проти влади з проповідниць, — комуністичний уряд зобов'язався не втручатись до навчання релігії у школах та не шиканувати духовників.

● У Франції її президент генерал Шарль де Голь і великий канцлер ордеру Почесного Леґіону генерал Жорж Катру погодились, що забагато осіб дістає відзначення того Леґіону, внаслідку чого паде його повага. Наприкінці минулого року було 286,214 членів Почесної Леґії, 220,162 „кавалерів" Леґії, 57,176 старшин, 955 з вищими ступнями старшин і 125 власників Великого Хреста Почесної Леґії. Обидва названі генерали рішили припинити ту „інфляцію", внаслідку якої багато членів і відзначених Почесною Леґією виявились негідними.

● Французький військовий суд в Альжирі засудив заочно на смерть 55 мусульманських вояків, які підступно, під час спільної операції проти партизанів, вбили своїх 8-ох французьких товаришів зброї і втекли у пустиню. Це сталося ще 15 жовтня 1957 року. Від того часу всякий слід загинув по тих мусульманських вояках. Внаслідку наполегливих розшуків, що її переводили французи в Альжирі та в сусідніх країнах, керівні власті прийшли до переконання, що всі ті бунтарі згинули в хуртовині, яка саме в той час розпалілась на пустині.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Секретний Комінтерн

Уся підривна робота комуністичних партій у світі, спрямована на здійснення комуністичних революцій і державних переворотів у так званих капіталістичних країнах, відбувалася до 1943 року здебільша під проводом Комуністичного Інтернаціоналу — Комінтерну, установи, утримуваної Москвою. Водночас із цим Комінтерн був знаряддям совєтської закордонної політики, і його Москва використовувала часто як допоміжний засіб у реалізації тих чи інших зовнішньо - політичних акцій, наприклад, протидіяння спробам інтервенції Заходу проти здійснюваного Москвою ганебного союзу з гітлерівським тоталітаризмом.

Щоб замилити очі світові і замаскувати змінену подекуди формально підривну комуністичну діяльність на Заході, Комінтерн у 1943 році, щойно на третьому році німецько - совєтської війни, розв'язано, щоб у 1947 році, після закінчення світової війни, відновити під назвою Інформаційного Бюра комуністичних і робітничих партій, скорочено Комінформу. Комінформ проіснував не цілих десять років, і вже в квітні 1956 року, його, знову ж таки із тактичних оглядів, офіційно розв'язано, мовляв, існування його не відповідає „новим обставинам міжнародного життя". Розв'язання Комінформу припало саме на перші місяці після ославленого 20-го з'їзду Комуністичної партії Совєтського Союзу, на якому розвінчано Сталіна, і на час, коли Хрущов започаткував свою коекзистенційну політику у відношенні до Заходу, значить, перед його відвідинами в Англії.

Але, як не перестав існувати на ділі Комінтерн після його розв'язання в 1943 році, так само не припинив своєї діяльности після „розв'язання" Комінформ. Навпаки, він поширив не тільки свій склад, але й засяг своєї підривної діяльности.

Після виходу югославської комуністичної партії, в Комінформі залишилося тільки вісім партій — совєтська, болгарська, мадярська, італійська, польська, румунська, чехословацька і французька. Репрезентанти цих партій і підписали декларацію про „розв'язання" Комінформу в квітні 1956 року. Але негайно після цього започатковано видавання журналу „Проблеми миру і соціялізму", широка „редакційна колегія" якого і є фактичним продовжувачем Комінтерну і Комінформу. Видається цей журнал 19 мовами — альбанською, болгарською, китайською, чеською, данською, англійською, французькою, німецькою, мадярською, італійською, японською, корейською, монгольською, польською, румунською, російською, еспанською, шведською та в'єтнамською — і до його редакційної колегії входять представники усіх згаданих комуністичних партій, але й багатьох інших, які існують в усьому світі. Офіційним завданням названого журналу є сприяння поширенню комуністичного руху, боротьба з усякого роду „ревізіонізмом" у комуністичній теорії і діяльності, посилення й забезпечення впливу комунізму на народні маси всіх тих країн і мобілізація їх до вирішального бою з капіталізмом та з „імперіялізмом" — значить усі ті цілі, що їх ставив собі Комінтерн.

Журнал „Проблеми миру і соціялізму" вирішено видавати на секретній конференції комуністичних партій, що відбулася з початком березня 1958 року у Празі, в Чехо-Словаччині. На тій конференції крім представників КПСС Суслова, Поспєлова та Константінова, брали участь і провідники багатьох інших комуністичних партій світу. Головним редактором журналу призначено „Коммунист" Румянцева, а головними його „Комуніста" Румянцева, а головними його співробітниками є генеральні секретарі більшости комуністичних партій. Вони — треба думати — і творять виконне бюро Комінтерн в його сучасному законспірованому вигляді.

Все це доказує, що, не зважаючи на такі чи інші зміни в назвах, комуністичні цілі у світі залишаються незмінними.

За расову рівність

Генеральний прокуратор, себто американський міністер справедливости Вільям Роджерс заявив у минулий четвер 24-го ц. м., що ухвалений в тому дні Палатою Репрезентантів новий закон про громадянські права є „історичним кроком вперед" на шляху до повного, не лише в теорії, але й у практиці, зрівняння всіх громадян З'єдинених Держав, без уваги на їх расу, походження і віру. Такий принцип, існуючий в американській Конституції, був — і все ще є — частинно саботований у південних стейтах, де впродовж сторіч закоренились расові пересуди, що їх годі усунути протягом ночі. Тому боротьба за повне расове зрівняння в користуванні конституційними правами громадян, триватиме довго і мусить вестися з великим запасом терпеливости. На зміну світогляду, на зміну духової атмосфери, на зміну звичаїв, що існують на великих просторах країни, впливає в першу чергу — час.

Отож, прийнятий у минулий четвер закон не є завершенням процесу повного зрівняння всіх рас в Америці, а є тільки одним із межових стовпів. Він знаменний і похвальний великою кількістю конґресменів, що голосували за нього (311:109), як і фактом, що Палата Репрезентантів мужньо протиставилась у цій справі Сенатові, який не знайшов у собі сили і здібности переламати південну обструкцію, що спаралізувала Сенат від 29 лютого ц. р. Моральний ефект того конґресового акту був такий сильний, що сеґреґаціоністам в Сенаті не вдалося похоронити прийнятий Палатою репрезентантів закон новою формалістичною штучкою. Знаючи, що голова Правничої Комісії Сенату, через яку мусить перейти такий закон, поки він дістанеться на пленум Сенату, — що голова тієї Комісії, південний сеґреґаціоніст, похоронив би закон під зеленим сукном, Сенат 86 голосами прот 5 поклав на ту Комісію обов'язок пред'явити звіт впродовж 5-ох днів.

У тому законі йде про те, щоб уможливити муринам скористати з конституцією застереженого їм права голосування в усіх льокальних, стейтових і федеральних виборах. Тому, що місцеві чинники з-правила масово викреслювали муринів із виборчих списків, у новому законі дається право дистриктовим федеральним суддям приймати виборчих службовців для реєстрування голосуючих муринів. Це ще не дає 100%-ої ґарантії, що всі управнені до того мурини дістануть право голосувати. Все ж цей новий закон дає право центральній федеральній владі, що призначає федеральних суддів, втручатися в цю справу понад головами місцевих чинників, настроєних проти муринів. Хоч уряд домагався більших прав для того втручання і кращої опіки над тими виборцями, які падають жертвою расової однобічности, проте — за словами генерального прокуратора — зроблено таки величезний крок уперед.

Прийнятий Палатою репрезентантів закон є перемогою закону природи, за яким всі люди — рівні. Він є перемогою здорового глузду і правильної тактики еволюції, застосованої у розв'язуванні расової проблеми в ЗДА. Дай Боже, щоб усі білі невільники в Совєтському Союзі мали ті всі права, що ними вже тепер користуються всі мурини на Півдні Америки! Новий закон ще яскравіше підкреслює цю різницю, ще наглядніше вказує, де панує закон і рівність, а де безправство і підлеглість мільйонів мешканців країни узурпаторській жмені диктаторів.

Лев Яцкевич

АМЕРИКАНСЬКА ПОЛЯРНА ЗБРОЯ

Таку романтичну назву дістали американські підводні човни з атомовим погоном та можливістю вистрілювати з-під води двоступневі ракети з власним погоном на тверде пальне.

Офіційна назва цієї нової фантастичної зброї Fleet Ballistic Missile Polaris. Це — найдорожча в світі зброя, що вистрілює кулі вартости мільйон долярів кожна, з гармати, що коштує сто мільйонів долярів.

Досі таких підводних човнів плаває на американських морях лише три: „Джордж Вашинґтон"; „Патрик Генрі" та „Теодор Рузвелт". Вони — стрижень американської підводної балістичної фльоти, завданням якої є оборона континенту проти атаки з моря. Давніше море було американським союзником, на якому збудовано славну колись доктрину Монро. Тепер воно служить уже двом панам: Америці і кожночасному її ворогові. Доказом цього є остання світова війна, коли німецькі підводні човни підпливали до нюйоркської пристані.

Ворожий підводний човен з атомовим погоном і керованими стрільнами може обстріляти гідроґенними бомбами більшість американських метрополій і за яких дві години спаралізувати весь промисл та всі засоби комунікації. Маючи це на увазі, американський уряд почав будову підводної балістичної фльоти, яка має охороняти американські міста, промислові осередки та військові споруди проти несподіваної атаки з моря.

Під теперішню пору лише Совєтський Союз може захитати американську силу на морі. В складі його фльоти є 475 підводних човнів, хоч, на щастя, жаден з них не має ще атомового погону. Але кількість цих човнів не можна легковажити, коли взяти до уваги, якою загрозою для альянтської фльоти було 440 німецьких підводних човнів в останній світовій війні. Тоді для оборони проти тої підводної ворожої фльоти мусіли змобілізувати 950 ескортних кораблів та 2,200 бойових літаків. Тепер Америка має 300 ескортних кораблів та 700 бойових літаків.

Якщо взяти ці числа до уваги, то безпека американських міст на випадок війни не виглядає рожево. Крім цього треба числитися з тим, що приблизно в 1962 році совєтська фльота матиме вже в своєму складі підводні човни з атомовим погоном та балістичною зброєю.

Щоб забезпечити країну проти несподіваного обстрілу підводною балістичною зброєю, американська оборонна мережа мусить бути відсунена від суходолу на відстань більшу від засягу балістичної зброї, а ядром цієї оборонної мережі мають стати підводні атомові човни типу „Поляріс".

Щоб зрозуміти важливість тієї зброї, мусимо знати, що атомовий погін зреволюціонізував морську силу в такій самій мірі, як це зробила сто років тому пара. Керовані стрільна вчинили такий самий переворот у воєнній техніці, як сорок років тому вчинили літаки. Врешті атомова бомба створила такий самий перелім у нашім думанні, як це створив винахід стрільного пороху в 14 столітті.

„Полярна зброя" об'єднує в собі усі три елементи, що створили перелім у сучасній військовій технології, і в цьому полягає її велич. В системі американських збройних сил це — мобільні і дуже небезпечні морські стежі, що, не спливаючи на поверхню моря, можуть протягом 15 хвилин випустити 16 стрілен на ворожі об'єкти, зловлені в радарову сітку на відстані до 1,500 миль. Ці морські патрулі в найближчій майбутності мають бути розкинені на широкому просторі для оборони шляхів на Атлантійському та Тихому океанах, на Арктичному та Середземному морях, в Індійському океані і Перській затоці. Вони мають стати пострахом для кожного напасника, що задумав би розпочати війну.

КОРОТШИЙ РОБІТНИЧИЙ ДЕНЬ

На своїй недавній конференції в Сан Франсіско АФЛ-СІО заявили, що настав час для скорочення робітного тижня. Розпочинаючи цю кампанію, наші національні робітничі організації тільки дають поштовх для руху, який, властиво, вже почався давно. На багатьох підприємствах число робітних годин протягом тижня ввесь час зменшується.

У підприємствах одягової індустрії, у будівництві, в багатьох установах робітний тиждень уже скорочено до 35 або 37 годин. В інших галузях промисловости це скорочення йде повільніше, але все ж протягом останніх 25 років іде неухильно і непомітно.

Найбільше спричинюється до потреби скоротити години праці розвиток технологічних процесів, а завдяки цьому і менша потреба в людській індустріяльній силі. Тепер більше продукції можна мати з меншим числом робітників. Наприклад, від 1953 до 1959 року загальна продукція З'єдинених Держав зросла на 16 %, але число робітників, затруднених у виробництві, знизилось на 10%.

Це збільшення продукції було можливе завдяки вдосконаленню технологічних процесів, застосуванню автоматизації, особливо машин, контрольованих машинами, зросту вживання атомової енергії в індустрії та великому поліпшенню якости сировини.

Керівники юній виразно усвідомлюють собі, що, коли не буде скорочене число годин праці при тій самій заробітній платні, цей великий успіх технічного процесу викликатиме постійне зростання безробіття. Ось тому, кажуть юнійні економісти, технологічний проґрес робить скорочення робітного тижня не тільки можливим, але й конечним.

Протягом останніх 50 років вимоги юній скоротити тиждень праці звичайно зустрічали опір промисловців і працедавців, які доводили, що такі зміни можуть дати небажані наслідки, бо, мовляв, робітник, маючи забагато вільного часу, розпаскудиться і моральність та добробут нації обнизяться.

Однак, 20 років тому Конґрес ухвалив закон, т. зв. „Фейер Лейбор Стандарт Акт", який встановив стандартний сорокагодинний тиждень. Тепер американські юнії просять Конґрес змінити цей закон і запровадити семигодинний робітний день, тобто 35-годинний тиждень.

АФЛ - СІО вважають, що скорочення робітних годин може вплинути на зменшення числа безробітних тільки тоді, коли буде запроваджене перед тим, як безробіття набуде дуже великого розміру. Юнії вважають скорочення робітних годин найголовнішим засобом боротьби з безробіттям, і до того єдиним засобом. Юнії закликають до рішучих заходів, як уряд, так і промисловців, бо це мусить розвинути економіку і вплинути на зріст затруднення.

Крім значних економічних дотягнень, коротший робітний тиждень необхідний в житті модерного суспільства і з причин не економічних. Коротший робітний тиждень дасть більше можливостей, і поширить культурні та соціяльні зв'язки і спричиниться до більшого розвитку родинного життя.

Американська Рада

Вол. Кубійович

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УССР

Для глибшого ознайомлення української читацької громади з вислідами совєтського перепису населення, передруковуємо на цьому місці з мюнхенської „Української Літературної Газети" аналізу вислідів цього перепису, зроблену найбільш компетентним українським фахівцем у питаннях демографії — проф. д-ром Володимиром Кубійовичем.

(1)

На початку лютого цього року совєтська преса подала перші висліди перепису з 15 січня 1959 року, якщо йдеться про національний склад населення. Опубліковано числа національностей для всього СССР і для поодиноких республік та подано (лише для всього СССР), який відсоток кожної національности вважає за рідну мову — мову цієї ж національности. Таким чином, маємо дані щодо числа українців у всьому СССР і в поодиноких республіках, про національний склад людности Совєтської України та відомості, скільки українців (лише в усьому СССР вважають українську мову за свою рідну, себто користуються нею.

В цій короткій статті хочемо подати на маргінесі вище згаданих вислідів перепису першу, зовсім загальну його аналізу і зокрема порівняти висліди останнього перепису з 17 грудня 1926. Докладніше порівняння з переписом від 17 січня 1939 року неможливе, бо він подає лише число українців у всьому СССР, себто не подає навіть національного складу населення Совєтської України.

Розгляньмо за чергою три питання: 1) національний склад населення УССР; 2) розміщення українців, які мешкають в СССР, але поза межами УССР; 3) число українців у всьому Совєтському Союзі.

За переписом 1959 року національний склад людности УССР такий:

Національність	у тис.	у %
Українці	31 852	76 1
Росіяни	7 400	17 7
Жиди	840	2 0
Поляки	363	0.9
Молдавани і румуни*)	340	0 8
Білоруси	291	0 7
Болгари	219	0 5
Мадяри	149	0 4
Греки	104	0 2
Інші	311	0 7
Разом	41 869	100 0

В світлі офіційної статистики на Совєтській Україні припадає на основну націю — українців 76,1% всього населення, інших 23,9% на національні меншини, в тому числі на самих росіян 17,7%, на всіх інших лише 6,2%. Порівняно з іншими совєтськими республіками участь національних меншин в складі людности УССР є досить високою. Так за офіційними даними національні меншини становлять в Російській СФСР лише 16,8% (при чому, на найчисленнішу — татар — припадає лише 3,5%), в Білорусі — 20%, Литві —20,7%, Вірменії — 12%, а лише в інших совєтських республіках на території Европи, більше, ніж на Україні. Якщо йде про участь росіян серед всього населення поодиноких республік, то вона вища на Україні, ніж у всіх інших національних республіках на території Европи, за винятком двох надбалтицьких — Латвії й Естонії, що на них спрямований особливий русифікаційний наступ (доступ російського елементу на широкій лінії до моря).

Аналізу національних відносин в УССР полегшить порівняння національного складу населення за переписом 1959 року з станом за першим совєтським переписом 1926 року, який подаємо в таблиці. Додамо, що національні відносини на Західній Україні, яка тоді належала до Польщі, Румунії й Чехо-Словаччини, обчислено на підставі переписі цих держав 1920-21 і 1930-31 з введенням відпов. рр. з введенням відповідних коректив з огляду на частково фальшиві дані цих переписів*). Ось національний склад людности УССР в сучасних межах на 1. 1. 1927:

Національність	у тис.	у %
Українці	26 410	75.1
Росіяни	3 070	8.1
Жиди	2 470	6.5
Поляки	1 949	5.1
Німці	590	1.6
Молд. і румуни	420	1.1
Татари	225	0.6
Болгари	205	0.5
Греки	125	0.3
Мадяри	110	0.3
Білоруси	85	0.2
Чехи і словаки	75	0.2
Інші	175	0.4
Разом	37 900	100.0

*) Совєтська статистика ділить румунів на самих румунів (101 000 в УССР) і на молдаван (239 000).

*) Докладніше подасться в „Енциклопедії Українознавства" частина перша, т. І. стор. 156 і далі.

З порівняння національного складу населення України 1926 і 1959 виникають три важливі факти: число українців збільшилося на 12,1%, але відсоток їх серед всього населення залишився майже без змін; число росіян збільшилося на 141%, а відсоток зріс з 8,1 на 17,7%; число інших національностей впало з 6 420 000 на 2 620 000, себто на 59%, а їхня участь порівняно з усім населенням обнизилася з 16,8 на 6,2%; як видно усе зменшення малих національностей пішло на користь росіян, або ми маємо тепер на Україні замість кількох більших національних меншин, лише одну, але потужну — російську.

З колишніх більших національних меншин на Україні втратили своє значення жиди і поляки і перестали майже існувати німці, з менших груп немає вже татар. Число жидів впало з 2 470 000 на 840 000 як вислід екстермінаційної політики німецьких нацистів під час окупації України. З жидів, що в час війни не евакуювалися в глибину СССР, залишилися живими лише деякі з них на Закарпатті, Буковині й у Басарабії, які не були безпосередньо зайняті німцями; по війні повернулися евакуйовані і, мабуть, наплинули деякі нові з Росії. Колись сильна національна група поляків ледве начислює нині 363 000 (1926 р. жило на самих Центральних і Східніх землях, себто в УССР в старих межах — 476 000). На їх спад вплинув не лише обмін населення між УССР і Польщею, але також швидка денаціоналізація сільського польського населення на Центральних і Східніх Землях та екстермінаційна політика большевиків щодо польської меншини. Перепис 1959 року не подає на Україні числа німців, яких 1926 було 590 000. Взагалі статистика німецької групи оточена дивним серпанком мовчанки. Їх має бути у всьому СССР 1 619 000, в тому числі 820 000 в Російській СФСР, але оголошені до нині дані не подають, скільки з решти німців (799 000) живе в поодиноких республіках.

З інших національних груп найсильнішою є румунська, яку статистика ділить на молдаван (на Центральних і Східніх Землях) і на румунів (на Буковині й на Закарпатті); їхнє число мало б зменшитися з 420 000 до 340 000, при чому не видно логічного вияснення можливого зменшення. Сильно збільшилося число білорусів — з 85 000 на 291 000, що можна б пояснити іміграцією білорусів до українських промислових районів, насамперед до Донбасу і Дніпропетровського промислового району. Невеликого зменшення мали б зазнати греки (з 125 000 на 104 000); без змін залишився відсоток болгар, трудно пояснити уявний (вигаданий) зріс мадярів (з 110 00 на 149 000). Не згадує перепис 1959 року про татар, яких у 1926 році на Україні було 225 000 (в тому числі 179 000 з Криму), ні про чехів (1926 — 75,000), які, щоправда, переважно виїхали з України (з Закарпаття і частково з Волині).

Як вже було зазначено, в 1927-58 рр. наступило сильне

(Продовження на стор. 3-ій)

Наталя Павлушкова

СВУ і СУМ

(4)

Взагалі, боротьба Москви проти нашої національної Церкви, ведена руками українських комуністів, почалася ще до створення СВУ. Пізніші намагання Скрипника і Любченка представити УАПЦ як зброю СВУ, не мають в собі ні крихти правди. Сам Митрополит Липківський висунув гасло аполітичности Церкви, і того гасла притримувався. Так само й керівництво СВУ, персонально Єфремов, було проти втягування церковної ієрархії до організації і взагалі до політики. Але це не заважало тому, що духівництво і більшість вірних стояли на національних підвалинах СВУ.

Єфремов казав: „Нашу УАПЦ мусимо шанувати і всіма силами берегти, бо її праця — найбільша надія нашого уярмленого народу". І дійсно, він і Кримський вживали всього свого авторитету в обороні УАПЦ з перших днів її існування. Але від проф. Дурдуківського, директора 1-ої Школи ім. Шевченка, де митр. Липківський, ще будучи священиком, викладав Закон Божий, знаю, що членами СВУ духівництво УАПЦ не було. Проф. В. Чехівський, великий друг української молоді, кришталево-чесна людина, християнин в найкращому розумінні цього слова, був всеукраїнським благовісником, найвидатнішим борцем за християнську Україну, але не був ієрархом УАПЦ, і тому його участь в СВУ не можна утотожнювати з участю ієрархів УАПЦ в СВУ.

Першою одвертою погрозою для СВУ збоку всемогутнього тоді Скрипника була його залва Єфремову і Кримському: „Конфлікти з Грушевським мають політичну підставу, бо Грушевський твердо стоїть на совєтській плятформі, чого не можна сказати за інших". З обранням до академіків К. Студинського, здається в 1928 році, цей майбутній голова „національних зборів" Західної України, що в 1939 році „вимагали приєднання" до УССР, — розвинув широку діяльність щодо втягування партійних і урядових кол в справи Академії, що в тих умовинах було рівнозначне з притягненням уваги тих кіл безпосередньо до СВУ і СУМ-у.

Але офіційним початком терористичної акції проти СВУ і СУМ-у була провокативна стаття з різного роду інсинуаціями проти Єфремова у львівському часописі „Діло", підписана псевдонімом. Обурений докраю Єфремов відповів на всі ті оббріхування його гострою статтею, здається під назвою „Лицареві під забралом — від лицаря без забрала", і підписав її повним своїм ім'ям і вислав, за старим журналістичним звичаєм, але необережно, до того ж самого „Діла". Як з'ясувалось, статтю проти Єфремова написав був особисто К. Студинський.

З цього й почалася справжня, відкрита підготова до судового процесу СВУ - СУМ-у. За розпорядженням Центрального Комітету КП(б)У по фабриках, установах і школах України почалося зліснe цькування Єфремова. Спеціяльні партійні уповноважені організували повсюди загальні збори, на яких, не кажучи про зміст статті Єфремова, проводили резолюції, що засуджували його, як ідеолога петлюрівщини, куркульства тощо. З обуренням заявляли, що він друкується в буржуазному „Ділі", „часописі панської Польщі". Все це систематичне і вперте обплюовування Єфремова було скероване на те, щоб підірвати його надзвичайно високий авторитет, яким він тішився по всій Україні. Це входило до програми підготови репресій, спрямованих проти тієї частини українства, що не схибила з шляху визвольної боротьби. З Єфремова, як його всі ті, хто його добре знав, називали „сумлінням України" хотіли зробити в очах українського народу „наймита буржуазії", щоб у такий спосіб, за висловом Хвилі, „розкоронувати" його.

В міжчасі почали викликати на допити до ГПУ співробітників Академії Наук, ще не заарештовуючи їх. Спочатку науковців з різних секцій Інституту наукової мови, пізніше науковців з Педагогічної комісії, з історичного і літературного товариств, далі вчителів 1-ої школи ім. Шевченка і осіб, особисто знайомих з керівниками СВУ. Восени 1938 року приходили до нас вечорами, крадькома, люди і з великим хвилюванням, часом навіть з слізьми, розповідали, що їх брали на допити і вимагали зізнань проти Єфремова і Дурдуківського. Декотрих довитували систематично, раз-по-раз, тижнями. Від усіх відбиралося розписку про те, що вони зобов'язуються не розголошувати нічого з того, про що їх питали.

На Різдво 1928 р. дізналися ми від А. Ніковського, що викликали і його, а також його приятеля, одного з найвизначніших українських поетів, що був на 1-му засіданні керівництва СВУ влітку 1928 р. (Потім кілька днів провів він в арешті і врешті уславився коліноприклонними віршами про Сталіна). Ніковський розповів нам, що його розпитували в ГПУ саме про СВУ. Також, здається десь на кінці 1928 року чи на початку 1929 року прийшла вістка про арешт і, пізніше, про поповнене в увязненні самогубство Юрка Тютюнника.

В хаті у нас запанував пригнічений настрій. Було вжито всіх заходів ще суворішої конспірації, знищено багато матеріялів. Ті з керівників СВУ і СУМ-у, які вели щоденники, (Єфремов, Дурдуківський, Гермайзе, Ганцов, Павлушков, позаховували їх, а в більшості випадків повіддавали на збереження довіреним людям, що їх мешкання вважали поза підозрою ГПУ.

Пізніше, коли аґенти ГПУ, після арешту Павлушкова, Матушевського, Бобиря і інших, в той самий день чи ніч (керівників СУМ-у захоплено всіх протягом однієї доби), пішли з обшуком до їх знайомих і познаходили там щоденники, Єфремов і Дурдуківський позамуровували свої щоденники, кожен окремо, в різних місцях власного будинку. ГПУ робило десятки разів труси в нашій хаті. Цілі орди слідчих, шпіків і солдатів вривалися в мешкання, на горище, в пивниці будинку, зривали підлогу, перестукували й ламали стіни, здирали проводо й тапети, не тільки у нас, але й у всіх інших мешканнях нашої хати, перекопували землю в садку і в дворі.

Щоденники знайшлися. Якихось особливих фактів і подій, що мали б вартість в очах ГПУ, у тих щоденниках зафіксовано не було, але там викладено ідейного й політичного характеру думки авторів і, на жаль, думки про доцільність терористичної діяльности проти окупантів, — думки, що їх породила дискусія в цьому питанні, яка не сходила з порядку денного і в СВУ і в СУМ-і. Найбільше дискутувалося це питання в СУМ-і, бо запальні сумівці просто рвалися до терористичних актів, щоб, як вони казали, „терором оборонятися проти терору". Ці записи про терор ввійшли потім до обвинувачень Єфремова і Павлушкова на слідстві і на судовому процесі, і були найстрашнішими, бо могли вивести на світло денне практичну підготову Крутька до замаху на Сталіна і інші факти з військової діяльности СВУ і СУМ-у. Але цих відомостей ГПУ не дістало.

З життя НТШ у ЗДА

ВІДЗНАЧЕННЯ 125-РІЧЧЯ НАРОДИН О. Ю. ФЕДЬКОВИЧА

Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА та Українська Буковинська Громада в Ню Йорку відзначили спільною Науковою Конференцією 12 грудня 1959 р. 125-річчя народин співця Зеленої Буковини, Осипа Юрія Федьковича.

Конференцію відкрив проф. д-р В. Стецюк, який вказав на велике значення Федьковича в культурно-національному відродженні Буковини, що був її пробудником, оспівувачем та борцем за її кращу долю. Вшановуємо його передусім як поета, співця гуцульської долі, краси карпатських гір та їх свободолюбивих мешканців; вшановуємо його також як популяризатора гуцульської пісні та героїзму народніх гуцульських борців, а далі як повістяря, новеліста, драматурга, вкінці як громадського діяча. Проф. Стецюк передав привіт від Президента Наукових Товариств ім. Шевченка, проф. д-ра Р. Смаль-Стоцького, який не міг особисто прибути на цю Конференцію.

До Президії Конференції запрошено голову Центрального Об'єднання Буковинців Українців Америки — проф. арх. І. Жуковського, голову Української Буковинської Громади в Ню Йорку — радника д-ра І. Новосівського, о. прот. О. Іванюка, ред. Богдана Кравцева та д-ра О. Соколишина.

Від Центрального Об'єднання Б. У. А. виголосив привіт арх. Жуковський, який вказав на велику пошану та пієтизм, з яким ставляться всі українці до Співця Зеленої Буковини. Він зазначив, що буковинці, хоч становлять дрібну вітку українського народу, дали поважне число інтеліґенції в ділянці нашого політичного, культурного, економічного та суспільного життя.

Д-р І. Новосівський доповідав про „О. Ю. Федьковича як поета відродження Буковини", яке є нерозривно пов'язане з іменем Федьковича.

Відродження прийшло пізніше ніж на центральних українських землях, бо Буковина находилась то під володінням Молдавії, то під турецькою владою (від 16. в.) і за той час українські народні маси втратили цілковито свою провідну верству, шляхту, а навіть і духовенство.

Австрійська окупація при- Австрійська окупація (1774) принесла Буковині деякі полегші в економічній ділянці та перенесла її у західньо-европейську сферу впливів. Тоді відновився постійний зв'язок з Галичиною, засновувались школи, які до половини 19. ст. були або німецькі або румунські.

Серед таких невідрадних обставин появилась на гуцульській верховині постать Осипа Юрія Федьковича, який перший промовив до народних мас народним словом. Його полонило багатство народного фольклору, а мальовнича краса Гуцульщини стала джерелом його поетичного надхнення. Друг Федьковича, Антін Кобилянський надрукував (1861) перші його поезії, подаючи редакторові москвофільського „Слова" Б. Дідицькому — мову Федьковича, як зразок живої української мови. Опісля й сам Дідицький належно оцінив талант Федьковича, друкуючи його поезії в „Слові" та видаючи їх окремою збіркою (1862).

Прозові твори Федьковича появились в 1862 р. („Люба згуба"), а 1876 р. вийшли вони окремою збіркою за редакцією М. Драгоманова в Києві. В своїх творах виводив Федькович чудові картини гуцульського побуту, але в них він відкривав також недолю селян та поневолення рідної Буковини. Його оповідання появилися в перекладах на російську мову (Турґенєв, Златовратський), німецьку, польську, чеську, сербську.

Прелеґент згадав про Федьковича як публіциста, педагога, громадського діяча. Як інспектор шкіл Вижниччини, обстоював Федькович введення живої народної мови в школах, він уложив український буквар та співанник для шкільного вжитку.

Великою перешкодою у відродженні українців на Буковині були румуни, які мали в своїх руках державні установи та церкву. Шкодили нам теж і москвофіли, що до 1884 р. проводили Тов. „Руська Бесіда" в Чернівцях. Аж перебрання її проводу народовцями, „Руська Бесіда" почали видавати в народній мові газету „Буковина", яка відіграла велику ролю у формуванні національної свідомости буковинських українців. Її редактором став Федькович.

Щоб опрокинути твердження совєтських літературознавців (Пивоваров і ін.), будьто би Федькович ширив братання українського народу з московським, прелеґент навів статтю Федьковича з 1869 р., в якій він опрокинув суть московського імперіялізму. Прелеґент цитував теж уривки поезій Федьковича, які дають недвозначну відповідь твердженням совєтських літературознавців.

Прелеґент твердив, що Федькович втішався повагою серед нашого громадянства, серед українських науковців та письменників (М. Драгоманів, О. Кониський і ін.). „Руська Бесіда" вшанувала 25-ліття літературної діяльности Федьковича, надаючи йому почесне своє членство. Також Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові іменувало Федьковича своїм почесним членом.

Ред. Богдан Кравців, у своїй доповіді п. н. „Федькович у нових літературних дослідах" дав перегляд літературознавчих публікацій і видань творів Федьковича за останніх сорок років. Від виданих в 1910 р. Маковеєм матеріялів до життєпису Федьковича, не появилась ні одна нова, справді наукова праця про нього. Всі дотеперішні підсовєтські видання творів поета, здебільша у формі „вибраних творів", базуються на неперевершених досі виданнях Ів. Франка та О. Колесси (1902-1918). Згадавши бібліографічний покажчик творів Федьковича, зладжений Д. Загулом і доданий до видання 1927 р., що в ньому було зареєстрованих 36 більших і 15 менших видань творів Федьковича за рр. 1861-1925, прелеґент обговорив зокрема новіші підсовєтські публікації творів і праць про Федьковича: статті І. Пільгука, М. Пивоварова, Коржунової у збірнику „Ю. Федькович в розвідках і журналах" (1958), О. Білецького, Г. Мізюна, М. Станівського, розвідку О. Мазуркевича про Франка, як дослідника творчости Федьковича, статтю Зиновії Франко про мову Федьковича і ін.

Характеристичними для стану сучасного підсовєтського Федьковичознавства є, за словами прелеґента, ствердження члена-кореспондента Академії Наук УССР, Є. Кирилюка, що в УССР не опубліковано досі жадного науково-критичного видання творів Федьковича, що немає там ніякої біографії про нього і що Федьковичові ще досі не здвигнено пам'ятника в Чернівцях, ані не названо його іменем Чернівецького університету, та що родинне село Сторонець - Путилів носить ще й досі румунську назву Путила. Тому українські літературознавці у вільному світі мають обов'язок видати повні твори Федьковича, з критичною їх оцінкою та біографією поета.

В другій частині доповіді, ред. Кравців торкнувся лірики в творах Федьковича, а п. Люба Ткачук прегарно виконаною рецитацією мітологічної поеми „Король Гуцул", дала численно зібраній публіці зразок поетичного таланту Федьковича.

На закінчення Конференції д-р О. Соколишин описав святкування сторіччя народин Федьковича в Чернівцях в 1935 р. Всі українські товариства Черновець, на чолі із „Запоріжжям", якого членом був прелеґент, покликали до цього Ювілейний Комітет під проводом О. Купчанка, опісля д-ра М. Сивого. Запроєктовано участь „Буковинського Кобзаря", в Академії, та спортовий здвиг з участю спортовців Галичини, Буковини і Закарпаття. По забороні цього свята в Чернівцях, українські студенти „Запоріжжя" та „Чорноморя" постановили прибути на устелену неділю серпня 1934 р. до Путилова, щоб там участю у святочній Службі Божій та маніфестацією відзначити ці роковини. Групами по 3—5 осіб студенти мандрували горами та прибули на означений час до Путилова. Польову Службу Божу відправив місцевий парох у тіні старої смереки, на якої вершку замаяв синьо-жовтий прапор. По відспіванні панахиди та по промові одного із студенвтів, присутні розійшлися домів. Румунські жандарми довідалися про це свято запізно та не могли вже цьому перешкодити. Століття народин Федьковича відмітила вся українська преса Буковини, яка при цій нагоді подала цінні матеріяли до біографії поета (О. Безпалко, В. Кміцикевич і ін.). Видано теж срібну відзнаку з цієї нагоди.

Відзначуючи 125-ліття народин Федьковича, Українська Буковинська Громада подарувала для ґалерії почесних членів НТШ, олійний портрет поета, кисти мистця Михайла Мороза. За цей дар складає Наукове Товариство ім. Шевченка в ЗДА найщирішу подяку.

Р. Кобринський

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Свято Державности в Ню Гейвені, Конн.

Заходами Об'єднаних Організацій Ню Гейвену під протекторатом УККА відбулося Свято Самостійности і Соборности Української Народної Республіки з таким порядком:

22 січня на міській площі пластуни зложили вінок біля вічного вогню свободи, який горить в пам'ять поневолених народів. В присутності визначних політичних та громадських діячів та гостя з Ню Йорку адвоката Михайла Пізнака при численній участі місцевих українців.

Урочистість започатковано співом американського гимну. Парох української католицької церкви о. Степан Чомко відчитав молитву за український нарід, п. Богдан Лесь представив присутнім представників міської управи та адвоката Михайла Пізнака, який виголосив англійською мовою промову, якій прислухувалися сотні американців.

Адвокат М. Пізнак звернув увагу американців, що український народ 42 роки тому збройно ввиступив проти московського імперіялізму і бореться проти нього до сьогоднішнього дня. Промовець закликав не довіряти мирним поїздкам ката України Хрущова, і можливості співіснування з комуністичною Москвою. Після адвоката М. Пізнака вітав українську громаду п. Вільям О'Конол — заступник голови міста, та відчитав проклямацію про Український День в Ню Гейвені, яку видав голова міста п. Ричард С. Лі. Отець митрофорний протоєрей Л. Долинський відчитав молитву в наміренні українського народу, на закінчення відспівано український національний гимн.

Діловий Комітет подбав, щоб в місцевій англійській пресі поміщено статті, присвячені 22-му Січню. Представники Ділового Комітету передали до міської бібліотеки книгу Повстенка „Свята Софія" в англійській мові, а до бібліотеки Єйльського Університету „Карпатська Україна".

24-го січня відбулася академія для української спільноти. Урочистість почалася вступним словом голови ділового Комітету Івана Заковоротного, за яким слідувало відчитання Четвертого Універсалу. Зі змістовним, добре виголошеним рефератом виступив полковник генерального штабу Аркадій Валійський, який говорив про геройську боротьбу українського вояцтва проти комуністичної Москви.

В мистецькій частині Академії взяли участь: на фортепіяні грали п-на О. Горечко та п-на Г. Петрончак, деклямували пан Є. Лукомський та Ліда Хома, відчитав Четвертий Універсал магістер Б. Снігурович, програму провадила В. Шраменко, сценічне оформлення виконав пан Б. Лесь.

Приємно вразила активна участь у святі нашої молоді, на якій лежала мистецька частина програми. Подяка належиться Діловому Комітетові в склад якого входили: пані Василина Шраменко, магістер Богдан Снігурович, д-р Роман Миколаєвич, Богдан Лесь, Михайло Гачкевич, Василь Добчанський на чолі з головою комітету Іваном Заковоротним.

І. З.

Допомога Лемківщині в Рочестері, Н. Й.

17-ий Відділ Організації Оборони Лемківщини перевів серед громадянства Рочестеру першу збірку вживаного убрання і взуття. Зібрані речі переслано в Сяніччину і Горличчину лемкам, які повертаються до своїх зруйнованих хат з так званих понімецьких земель, куди їх насильно вивезено в 1946 році. Вислано 30 пачок, загальна вага яких виносила 814 фунтів. Поштова оплата виносила $191.20.

З приємністю можна зазначити, що збіркова акція зустрілася зі зрозумінням рочестерського громадянства. 17-ий Відділ ООЛ, заохочений цим початковим успіхом, приступає до другої збірки. Головним збірщиком на Рочестер і околицю є нижчепідписаний.

Андрій Фалат,
105 LINCOLN STREET
ROCHESTER 5, N.Y.

Дівчата з бандурами

Капеля Бандуристок Спілки Української Молоді Америки в Дітройті під мистецьким керівництвом Петра Потапенка дасть в найближчому часі ряд концертів в більших містах Америки і Канади: Віндзорі, Шикаґо, Гамілтоні і Торонті.

Ця молода мистецька одиниця, зорганізована три роки тому, нараховує 32 співачки, з цього 13 бандуристок, а 19 хористок. Ніжні голоси бандуристок під акампаніямент бандур, зіграність капелі, цікавий репертуар та її зовнішній вигляд роблять надзвичайно симпатичне враження не лише на своїх, але і на чужинців. З захопленням вітала публіка Капелю під час її концертів і виступів в Торонті, Шикаґо, Клівленді, Дітройті, Лондоні, Боффало, Рочестер, на інтернаціональних фестивалях, на студентському інтернаціональному фестивалі в Мишеґенському державному університеті в Ленсінгу, де Капеля здобула перше місце.

Крім звичайного репертуару, після найближчих концертів Капеля має в пляні вивчати репертуар пісень поневолених Москвою народів, що у великій мірі може спричинитися до скріплення дружби і ближчого зрозуміння між поневоленими народами.

С. М.

Шевченківське Свято в Клівленді, Огайо

Цьогорічні Шевченківські Роковини відбулися в Клівленді старанням Українських Злучених Організацій. З промовою виступив сеньйор тут. громади, дійсний член НТШ, відомий літературознавець проф. Радзикевич. На канві Шевченкової поетичної творчости слухачі запізналися з високими ідеалами, що вели поета до слави і зробили його нашим національним пророком.

Хорові точки виконав Хор Клівлендської Громади „Дніпро" в трьох наворотах: першою точкою був „Заповіт" в укладі диригента хору, п. Садовського. Другою були „Гетьмани", „Катерина" і „Косар". Оба рази акомпаніював хорові з питомою блискучістю проф. Яремкевч. Третя точка — це проспівані „а капелля" три пісні „Думи мої", „Огні горять" і „Садок вишневий". Хор цей дійсно працює над собою і стає репрезентативним хором Української Громади в Огайо.

Решту програми виповнили продукції нашого мистецького дorосту. Треба признати Управі УЗОрганізацій, що думка притягати цю молодь до співучасти в концертах була дуже влучна. Молодь повинна знати, що не лиш американські школи оцінюють знання наших молодих людей, але що і наше громадянство тішиться, коли бачить нове покоління, окрилене ідеалами мистецтва. І так на Січневім Святі виступала панна Дарця Гордійчук з знаменитою деклямацією. Вона відзначилася багато разів в контестах амер. шкіл. Дуже тяжкі до виконання композиції Лисенка і Хачатуряна відіграла була тоді многонадійна наша піяністка Надя Воляник. Тим разом з деклямаціями виступили молоді Люба Адамович і Арка Мельник. Перша продеклямувала „До Основяненка" — друга — „Перебендю" на барвистім тлі живого образу, уложеного дітьми нашої „Рідної Школи", під керівництвом проф. Єзерської. Ця виставка захоплювала грою красок і мистецько уложеною ілюстрацією рецитованої поезії. Обі деклямації були добре вивчені і переведені на задоволення присутніх. З фортепіяновою точкою виступив тим разом молодий адепт піяністичної штуки Ілько Турчиневич, виконуючи безвадно твори Довженка (Токкату) і Шуберта (Емпромпті).

Публіки могло б було бути більше... За зе була це публіка, з якою щирий контакт могли виконавці концерту нав'язати скоро і сердечно.

Д-р С. Р.

Індекс цін в лютому збільшився на 0.2% і становив 125.6 відсотка

Вашингтон. — Індекс цін на товари щоденного вжитку в місяці лютому ц. р. збільшився на 0.2 відсотка в порівнянні з січнем ц. р. і становив 125.6 відсотка, це значить, що був на 25.6 відсотка більший в порівнянні з пересічними цінами з 1947 — 1949 років, коли індекс становив 100. В листопаді м. р. індекс становив також 125.6 відсотка, а в грудні і січні він зменшувався по 0.1 відсотка. На збільшення індексу цін товарів і виконуваної праці мало вплив подорожчання оплат за лікування і збільшення відсотків від морґеджів. Заступник статистичного комісара в департаменті праці Р. Дж. Маєрс заявив, що в найближчих місяцях індекс цін знов збільшиться, а аж після того можна буде сподіватися його зменшення. Але він сказав, що впродовж 1960-го року індекс цін може збільшитися найбільше на 1.5 відсотка, подібно як це було в 1959 році, це значить, що на стільки зменшилася б знов вартість доляра. Фабричний робітник пересічно заробляв в лютому по $81.10 тижнево, на $2.04 менше як в січні, це значить що купівельна сила його заробітку зменшилася в лютому в порівнянні з січнем ц. р. на 1.5 відсотка.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УССР

(Продовження зі стор. 2)

пересунення в числових взаємовідносинах українців щодо росіян на некористь перших. Коли 1926 року на 1 000 українців припадало 108 росіян, то 1959 — вже — 232. Якщо б приріст українців і росіян на території УССР (в старих межах) був такий самий, як всього населення в СССР, то число українців повинно б становити на 15. 1. 1959 не 31 850 000 а 36 400 000. Ці „жонглювання" числами (можна б додати багато інших чисельних зіставлень) стверджують загальновідому демографічну катастрофу, що її зазнали українці під окупацією московських большевиків: втрату 5 000 000 українців внаслідок голоду і фізичного знищення (абсолютні втрати) та виселення українців поза межі України до Азії, при одночасному припливі понад 3 000 000 росіян на Україну. Наведені числа підтверджують лише відомий збільшений наступ росіян на Україну. Ще сильнішою є мовна русифікація України. За переписом 1959 року лише 89,6% українців за національністю вважали українську мову за свою рідну, решта ж перейшла вже на вживання іншої мови, очевидна річ, російської. Щоправда, ці числа стосуються до всіх українців у всьому УССР, але можемо препускати, що не менше пішла мовна русифікація українців і в самій УССР (міста!). Беручи до уваги, що також більшість жидів вживає на Україні російську мову (лише 21% жидів в СССР вживає за переписом 1959, жидівську мову) частина поляків українську (лише 45,5% поляків в СССР вживає польську мову за свою рідну), можна встановити число українців в УССР за мовою приблизно 28 500 000, або 68 % всього населення, росіян — 11 500 000 або 27,5%.

На закінчення цих зауваг про національні відносини людности УССР треба поставити важливе і основне питання: яку вартість мають вищенаведені числа совєтського перепису? Чи вони вірні, чи фальшиві? Відповідь важка, бо зовсім загальні дані, опубліковнаі донині, не дозволяють на точнішу аналізу. Але вже тепер можна сказати, що дані про національний склад УССР, мабуть, вірні, бо вони відповідають всьому тому, що нам відомо про еволюцію національних відносин на Україні за останні 30 років. Хай авторові цієї статті буде вільно пригадати його спробу представити національні відносини УССР на 1947 - 48 („Енциклопедія Українознавства" І частина, стор. 176), де він встановлював відсоток українців на 70 - 80%, росіян на 14 - 23 %, інших на 6%; останнє число точно покривається з даними перепису 1959 року.

(Закінчення буде)

УСК Ню Йорк докупив 65,000 кв. стіп до свого спортового майдану

Як повідомляють з Управи Українського Спортового Клюбу в Ню Йорку, представник цього нашого дуже активного спортового товариства підписали контракт про закуп додаткових 65,000 кв. стіп площі на відповідне продовження свого спортового стадіону та влаштування на ньому площ для відбиванки та кошівки, як теж біжні для легкоатлетичних змагань. Закуплений простір за ціну $35,986.63 збільшує посілість — стадіон УСК-у до величини 165,00 кв. стіп. Набуття 100,00 кв. стіп перед роком коштувало тільки $40,000. що і доказує ріст вартости

Крім згаданих вже додаткових площ і біжні Управа УСК поставила собі за ціль в міру фінансових спроможностей вибудувати на цьому грищі трибуни для глядачів та велику залю для тренінгів у час непогоди. Все це надало б українському грищу в Ню Йорку справді репрезентативного вигляду українського стадіону, а осягнення цієї цілі залежне в першій мірі від жертвенности української громади Ню Йорку.

Квітень — це місяць Капелі Бандуристів

В порозумінні з Централями УККА і КУК Т-во Приятелів Капелі Бандуристів проголошує місяць квітень місяцем мобілізації фондів на найближчі тури Капелі по ЗДА, Канаді та за океан та переведення її в міжчасі на стало концертуючу мистецьку одиницю. В пресі вже було повідомлено про підготовку тури Капелі та танкової групи в наступному сезоні по більших містах ЗДА й Канади під опікою концертових бюр, як це було в Европі.

Для виконання цього пляну потрібні вже фінанвові засоби на піднайняття заль та підготовку реклям. Капеля є загальноукраїнським добром для загальноукраїнських завдань, що визнали в своїх закликах до української спільноти найвищі наші церковні Ієрархи, найвищі наші громадські установи — УККА й КУК — та без винятку всі політичні угрупування, тому Управа Т-ва Приятелів Капелі Бандуристів звертається до всієї української спільноти та до її організацій із закликом допомогти їй фінансово до реалізації повищих плянів. Не вспіли ми створити потрібного фонду для перманентної дії Капелі перед европейською турою, то мусимо його створити тепер, щоб великі зусилля та кошти европейської тури в 1958 р., яка була конечною для впровадження Капелі на міжнародню мистецьку арену, не пішли на марно.

Як попередньо згадувалося, суми зі збірок та членських вкладок членів - прихильників, призначені для поїздок Капелі за океан. Якщо ми роздобудемо фонди на цю ціль, то використаємо їх тимчасово на фінансування наступної тури в Америці й Канаді, щоб зменшити позички, за які мусимо платити високий процент банкам, а заздалегідь призбирані фонди дадуть нам можливість по закінченні згаданої тури, вислати Капелю до віддалених країн та перевести її на шлях постійного концертування

Нехай кожний з нас причиниться до реалізації цієї великої справи, до змобілізування в місяці квітні потрібної суми 60,000 долярів. Звертаємося до всіх громадських та політичних організацій, Централь та їх Відділів, до всіх кооператив, професіоналістів, купців та промисловців та до всієї нашої патріотичної громада з закликом — вписуйтесь в члени Товариства Приятелів Капелі Бандуристів, присилайте пожертви, зголошуйтесь по збіркові матеріяли для переведення збірки, організуйте на місцях Комітети Сприяння Капелі Бандуристів.

Хай не буде серед нас нікого, хто не допоміг би по своїй спроможності нашій славній Капелі виконати її всеукраїнську місію.

Адреса:
Friends of the Ukrainian Bandurists Chorus, Inc., P. O. Box 119, Hamtramck Br., Detroit 12, Mich., U.S.A.

Управа Т-ва Приятелів Капелі Бандуристів

БАТЬКИ! ЗВ'ЯЖІТЬ ЗАМОЛОДУ ВАШИХ ДІТЕЙ З НАЙСТАРШОЮ, НАЙБІЛЬШОЮ Й НАЙБАГАТШОЮ УКРАЇНСЬКОЮ НАЦІОНАЛЬНОЮ УСТАНОВОЮ ПОЗА МЕЖАМИ БАТЬКІВЩИНИ, ЯКОЮ Є УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ, ЩОБ ЗАПЕВНИТИ ЇЙ КРАЩУ БУДУЧНІСТЬ, А НАШІЙ ГРОМАДІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ НОВОГО СВІДОМОГО ЧЛЕНА!

Шевченківська Сесія УВАН в Канаді

Дванадцята з черги Шевченківська Сесія УВАН в Канаді відбулася 13 березня в Вінніпезі. Сесія пройшла з успіхом, у залі Українського Народного Дому, виповненій публікою, між якою були отці духовні, представники преси, визначні громадяни, а між ними представник Білоруського Інституту в Ню Йорку п. Микола Сільванович. На столах були гарно розложені видання „Конбзаря". За президіяльним столом засідала управа УВАН і почесні гості, яким на цю Сесію признано грамоти - відзначення за їх працю.

Сесію відкрив д-р М. Мандрика, привітавши присутніх та попросив їх вшанувати пам'ять померлих членів УВАН сл. п. проф. О. Шульгина і проф. А. Коцевалова.

Голова УВАН проф. д-р Яр. Рудницький підреслив заслуги відзначених діячів і вручив їм грамоти. Відзначення дістали: мгр. В. Кисілевська (музика), О. Івах (піонерська літературна діяльність з нагоди 60-ліття), М. Лучкович (культурно - громадська праця) і ред. М. Денисюк (видавнича праця). Приявні з відзначених подякували за признання, а публіка нагородила їх рясними оплесками. За неприсутністю М. Лучковича з Едмонтону його листа відчитав директор Українського Народного Дому Іван Трач та дякувала його сестра п. Новак.

Після урочистої частини Сесії виголошено доповіді:

1). Проф. д-р Ярослав Рудницький — „До історії видань „Кобзаря".

2). Ред. Микола Денисюк „Повне видання творів Тараса Шевченка Українського Наукового Інституту Варшава — Львів та його друге доповнене видання на еміграції в Шикаґо".

Перед другою доповіддю представив присутнім прелеґента ред. М. Денисюка секретар УВАН проф. М. Боровський, накресливши шлях його видавничої діяльности на протязі 20 років в Кракові, Львові, Інсбруку, Буенос Айресі і Шикаґо. За цей час п. Денисюк видав цілу низку оригінальних творів з української літератури та перекладів чужих письменників, а останньо видав монументальний історично - літературний твер Б. Лепкого Трилогію „Мазепа" в шести томах та закінчує друк згаданого вище повного видання творів Тараса Шевченка. Крім цього видає вже 11 років ілюстрований місячний журнал „Овид".

На закінчення з признанням треба відмітити ініціятиву, що вже ввійшла в традицію УВАН у Канаді відзначування грамотами не раз скромних і тихих, але діяльних працівників на різних ділянках української культури. Ці грамоти видає УВАН на своїх урочистих щорічних шевченківських сесіях. Досі їх одержали: Тетяна Кошиць, Яр Славутич, сл. п. Іван Киріяк, Мирон Сурмач, Іван Тиктор та інш. Це відзначування УВАН втішається популярністю і признанням серед українського громадянства.

М. Подоляк

Збори Кружка Пласт-Прияту в Бостоні, Масс.

13 березня Управа Кружка Пластприяту перевела п'яті річні збори в церковній залі при вул. Тайлер. На збори явилися всі членви кружка та батьки дітей, які досі не були членами.

Звідомлення про діяльність кружка було напечатане і розіслане кілька днів наперед. Усне звідомлення склали члени Управи: Кисіль Мих., Николишин П. і Станчак Іван. В імені Контр. Ком. звітував інж. Берегулька Станислав.

В минулому році переведено кілька збірок: на фонд пластової преси та видань, на світове джемборе, та на пластові табори в Німеччині. Усі збірки в сумі $178.5 відправлено до КПС в Ню Йорку.

Влаштовано кілька імпрез — Ялинка, Свято Моря, Свято Матері, Миколаївський Вечір.

В дискусії над звідомленням заторкнено такі питання: пластові табори, взаємини з амер. скавтінґом, праця на терені міжнародного інституту, влаштування і показ мистецької виставки, приєднання нових членів, ідеологічно-організаційна праця в пластприяті. Стан численний кружка збільшився новими членами, а на голову переобрано Кисіля Мих. — управителя школи українознавства при Укр. Кат. Церкві св. Юра.

Кружок є членом відділу УККА, членом Товариства Приятелів Капелі Бандуристів та Злученого Укр. Амер. Допомогового Комітету. В минулому році жертвував на пластові табори $60.00.

Усні привіти та побажання успішної праці склали голова відділу УККА п. Щудлюк О. та представник СУМ-а п. Федорів В.

Зборами проводив справно і ділово професор бостонського університету д-р Іван Олексишин, секретарював інж. В. Тутка. Присутніх на зборах — 50 осіб.

Після зборів станичний місцевої пластової станиці п. Шегрин Яків висвітлив фільм — Пластуни в літньому таборі.

М. К.

● **Святіша Конґреґація Апостольського Престолу** прийняла постанову, що епархіяльні епископи можуть дозволити в своїх епархіях на вечірні Богослужби, чи інші церковні відправи, у вечірних годинах, на яких вірні приступали б до Святого Причастія. Вже в 1953 і 1957 роках Католицька Церква зірвала з попереднім законом, що до Причастія можна приступати тільки під час денних Богослужб.

Володимир Сушко

ВІДІЙШОВ ВІРНИЙ ВОЇН УКРАЇНИ

(У два місяці по смерті полк. П. Талана)

„А всім нам вкупі на землі єдиномисліє подай і братолюбіє пошли". Оці слова Шевченка, що їх полк. П. Талан так любив цитувати, були на його устах ще два тижні перед смертю, коли я вступив його відвідати. Змучений довгою недугою фізично, так і було видко, догоряв немов свічка, але його думки кружляли довкруги слів — Україна, московський поневолювач, українська розбита еміграція...

Не бачучи виглядів на краще серед розсвареної нашої еміграції поза рідним краєм, покійний полковник шукав розради у Шевченка, або його очі зверталися до другого сучасного великого сина України, сл. п. Божого Слуги Андрея Шептицького якого портврет висів перед ним і якого він так полюбив у глибокій пошані перед кінцем свойого трудолюбивого життя.

Два тижні пізніще його не стало в живих. Відлетів у вирій, як каже стрілецька пісня. Відійшов сл. п. полк. Талан тихо на 73-му році свойого тяжкого, незавидного життя українського політичного еміґранта. Але його діяльність і праця як вояка, суспільного діяча, письменника-журналіста очікують свойого дослідника. Чи знайдеться він у нашій еміґрантській дійсності?

Глухів в Україні, де народився П. Талан, — і Балтимор, Мд., в Америці — оце його еміґрантський шлях. А скільки інших зупинок було на його довгому шляху!

З вибухом визвольної війни, полк. Талан зриває з царською російською військовою кар'єрою і стає в ряди Армії УНР. Переходить зі зброєю у руках цілу визвольну епопею, аж доки не знаходимо його в польському таборі інтернованих у Каліші. Звідти без дозволу дістається в Галичину і знаходить приміщення і охорону перед погрозами поляків виселити його до СССР в манастирі оо. Василіян в Бучачі. Потім бачимо його в Калуші, де в терені організує кооперативи. Тут стрічає свою вірну подругу, п-ні Ангелу, яка вірно ділить з ним його дальшу еміґрантську долю до кінця його життя. Роки 1926-1928 ділить він зі славним хором Котка, а коли не стало хору, пок. полковник осідає в Олеську, де заробляє на життя, оправляючи книжки. Кращі матеріяльні вигляди усміхалися йому. Поляки обіцяли посаду інспектора, якщо прийме горожанство і змінить релігію, але розрахувалися. Полк. Талан відкинув пропозицію і жив аж до розвалу Польщі на пашпорт Нансена, працюючи фізично на життя. А потім прийшла друга еміґрація і дальша боротьба за щоденний прожиток на старі роки у вільній Америці.

Попри всі щоденні журби покійний знаходив час і працювати пером. Його дописи, праці під псевдонімами Павло Лан, Павло Єсманський чи таки Павло Талан розкинені у „Веселці", у „Літ.-Наук. Вістнику", чи у „Свободі", „Америці" і иншій пресі тут за океаном.

Я пізнав сл. п. полк. Талана уже тут в Балтиморі в 1950 р. Не було ніякої громадської діяльности, де він не уділявся б.

Його щире українське серце перестало битися 23-го січня ц. р., Нехай ці рядки спомину „не злим, тихим словом" будуть останнім висловом прощання і пошани до нього. За словами славного МекАртура про старого вояка, сл. п. полк. Павло Талан для нас не вмер, а лише відійшов.

Релігія кандидата стала виборчою проблемою в кампанії у Вискансині

Мілвокі, Вискансин. — При кінці минулого тижня справа римикатолицької релігії сенатора Джана Ф. Кеннеді стала виборчою проблемою під час кампанії в стейті Висканcині. 70-річна мати сенатора пані Джозеф П. Кеннеді запросила до готелю на другий сніданок трьох протестантських пасторів, і хотіла від них довідатися, чому вони з проповідальниць у своїх церквах виступають проти кандидатури її сина. Один із тих священиків із Першої Конґреґаційної Церкви о. Форрест Иорк заявив після прийняття в пані Кеннеді, що він не виступає проти особи сенатора з Массачузетс, але його вірні побоюються, що Католицька Церква може вимушувати на президенті - католику робити те, що не є згідне з Конституцією ЗДА. Замало того, що сенатор Кеннеді склав би приречення діяти згідно з Конституцією, казав о. Иорк. Він може підтримувати сепарацію Церкви від Держави, але його Церква є проти того і „Папа Лев XIII сказав, що абсурдом є домагатися відділення Церкви від Держави". Пані Кеннеді має титул папської графині, і з нею на цьому прийнятті буле ще два демократичні політики, а з о. Иорком були ще два інші лютеранські пастори о. Дж. Л. Томасон і о. Маркус Гравдол.

● **Голова Демократичного** Крайового Комітету Пол Ботлер запросив 34-ох губернаторів - демократів на з'їзд до Вашинґтону в днях 29—30 квітня. Ще не є відомо, чи ця конференція відбудеться в тих днях, бо губернатори мають вже іншу важливу працю в тих днях.

В Европі загострюється знову спір між економічними бльоками

Бонн. — Різні познаки вказують на те, що може знову поглибитися спір поміж 6-членним Спільним господарським ринком, до якого належать Франція, Західня Німеччина, Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембург, та 7-членною Асоціяцією вільної европейської торгівлі, до якої належать Англія, Швеція, Норвегія, Данія, Австрія, Портуґалія і Швайцарія. Річ у тому, що Спільний ринок, що його головою є німець, проф. Гальштайн, рішив приспішити так звану внутрішню господарську інтеграцію, себто передусім обниження митних бар'єр на внутрішньому ринку названих шістьох держав. Цей плян підтримує канцлер Аденауер, а з нагоди перебування Аденауера в ЗДА — президент Айзенгавер в офіційному комунікаті висловив прихильність Америки до такої „інтеграції". Тим часом проти того пляну виступив міністер господарства д-р Людвіґ Ергард, який є прихильником лібералізації торговельних зв'язків на терені всієї Европи. ЗДА вже посередничили в тому спорі і в цій цілі їздив до Европи особисто Даґлас Діллон, при чому рішено реорганізувати Організацію европейської економічної співпраці, яка охопила б названі „шістку" і „сімку" плюс ЗДА і Канада.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

ТАРЗАН, ч. 4428. Віч-навіч!

Джім Кросс скочив вниз із конара... Але інстинкт остеріг мавполюда своєчасно уникнути смертельного удару.

Тепер обидва вороги були віч-на-віч проти себе. Кросс із несамовитими очима і гарчанням зближався з розпачливістю тварини в пастці!